

ANALYSIS OF ACCOUNTING LEGISLATIVE REGULATIONS ON INSOLVENCY IN LIQUIDATION PROCEEDINGS: COMPARATIVE STUDY

ANALIZA REGLEMENTĂRII CONTABILE A PROCEDURILOR DE INSOLVENȚĂ: STUDIU COMPARAT

Neli MUNTEAN, PhD., Assoc.prof.

Technical University of Moldova, Republic of Moldova

Gabriela VALUȚA, PhD. student

Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

Vladimir PLOTNICOV, PhD., Assoc.prof.

Saint-Petersburg State University of Economics, Russia

Abstract: Unul dintre rolurile principale ale instituției de insolvență este reducerea asimetriei informaționale în rândul părților interesate. Obiectivul acestui articol constă în analiza reglementărilor contabile internaționale, evidențiind cele mai reușite și complete reglementări, precum și evidențierea punctelor forte ale acestora în vederea asigurării transparenței informaționale a procedurilor de insolvență/faliment. Pentru a ajunge la rezultatul scontat, a fost aplicată metoda de analiză a literaturii de specialitate și de analiză a actelor juridice internaționale ce reglementează atât procedurile de insolvență, cât și cele de restructurare. Până în prezent, nu există o legislație unică care poate fi aplicată la nivel internațional. Fiecare țară își modelează prevederi legislative în dependență de nivelul de dezvoltare și transformare structurală a economiei, deși implementarea unor standarde internaționale ar avea avantajele sale. Autorii au propus spre corelare nivelul de dezvoltare a țării și legislația existentă în acea țară.

Cuvinte cheie: informații contabile, faliment, insolvență

Introducere

Cercetările în domeniul falimentului unei entități sunt relevante deoarece au drept scop eficientizarea procedurilor de insolvență și restructurare. În țările dezvoltate, prima lege în domeniul falimentului a fost elaborată în legislația Marii Britanii în anul 1732. Apoi, în 1800, au urmat Statele Unite, Franța, Spania și Germania. Pentru prima dată pedeapsa pentru faliment era închisoarea. După care, a urmat procedura de reorganizare stipulată în legislația din Austria în 1914. Procedura modernă de reorganizare a firmelor apare abia în anul 1978 în legislația SUA, după care urmează reforme legislative în Italia (1979), Franța (1985), Marea Britanie (1986), Noua Zeelandă (1989), Australia și Canada (1992), Germania (1994 și 1999), Suedia (1996), Japonia și Mexic (2000). În ceea ce privește Rusia și alte țări post-sovietice, studiul acestui subiect de cercetare datează cu începutul anilor 1990. Anume în această perioadă au avut loc primele cazuri de faliment și primele modificări legislative în această direcție.

La nivel internațional, Westbrook, Jay (2003) [14] subliniază o mulțime de elemente comune în legislația privind falimentul/insolvenței:

- Importanța reorganizării în favoarea lichidării.
- Creditorii garantați implicați în procesul reorganizării.
- Parteneriat internațional pentru firme transnaționale.

Recomandările Comisiei Europene [3] prevăd elaborarea sistemelor de prevenire a problemelor financiare, dezvoltarea competențelor de soluționare a cazurilor de criză și oferirea de noi șanse firmelor falimentare.

De menționat că, pentru a implementa o “strategie de raportare financiară” adoptată de Comisia Europeană în iunie 2000, Uniunea Europeană a aprobat în 2002 o Reglementare Contabilă prin care le cere tuturor companiilor UE cotate să respecte principiile și prevederile IFRS în situațiile financiare consolidate începând cu 2005, cu anumite excepții.

Metodologia cercetării

Lucrarea dată are ca scop oferirea răspunsurilor la următoarea întrebare: Care sunt actele legislative contabile de reglementare a procedurilor de insolvență în alte țări?

În acest scop, a fost aplicată metoda de analiză a literaturii științifice, iar pe parcursul studiului a fost aplicată metoda universală a dialecticii și procedeele acesteia: deducția și inducția, sinteza și analiza, analogia, corelarea, abstracția științifică. Concomitent au fost folosite așa metode ca: analiza comparativ-critică asupra literaturii, abordarea constructivistă, abordarea pozitivistă.

Baza teoretică și metodologică de cercetare a prezentei lucrări o constituie lucrările fundamentale ale savanților din S.U.A., statele C.S.I., Europa, și din alte țări, actele normative și legislative ale Republicii Moldova, Cehia, Slovacia, Polonia, Canada, etc.

Rezultate și discuții

Declanșarea procedurii de insolvență are drept scop protejarea creditorilor, în așa mod ca, aceștia să-și recupereze datoriile, cel puțin parțial. Prevederile legale trebuie să garanteze această protecție, prin intermediul unor așa reglementări ce ar favoriza disciplina și integritatea la nivelul managementului financiar al entității aflate în proces de insolvență (Wessels, Markell și Kilborn, 2009) [13]. Reglementările contabile pentru companiile aflate în proces de insolvență variază semnificativ de la o țară la alta. Acest articol are drept scop analiza legislației mai multor țări în detaliu. Vom analiza reglementările contabile de bază privind procedurile de insolvență din SUA, Canada, Cehia, Slovacia, Polonia și Republica Moldova. Am ales să analizăm reglementările legale ale acestor țări deoarece ne dorim să comparăm prevederile legislative ale țărilor cu tradiție îndelungată în domeniul falimentului (SUA, Canada) cu prevederile legislative ale țărilor cu o tradiție relativ scurtă în acest domeniu.

Cazul Statelor Unite ale Americii

Principiile Generale de Contabilitate (GAAP) [5] ale SUA stipulează că, în cazul în care o companie se află în dificultate financiară, principiul continuității activității nu se respectă, aceasta trebuie să adopte așa-numitele principii contabile în cazul lichidării. Conform GAAP SUA, toate activele ar trebui să fie evaluate la valoare justă. Mai mult, prevederile GAAP SUA stipulează că, odată ce falimentul este iminent, entitatea își sistează activitatea.

Totodată, compania ar trebui să modifice setul de situații financiare care urmează a fi publicate. În locul situațiilor ordinare (bilanțul, situația de profit și pierdere sau situația fluxului de numerar), entitatea trebuie să întocmească (ASC-205-30-45) [5]:

- situația activelor nete în lichidare (a statement of net assets in liquidation);
- situația modificărilor de capital în lichidare (a statement of changes in net assets in liquidation).

Ambele declarații sunt destul de simplu de elaborat, scopul acestora fiind evaluarea patrimoniului entităților aflate în procedura de insolvență. În general, GAAP SUA sunt reglementările contabile cele mai detaliate în domeniul procedurilor de insolvență.

Cazul Canadei

În Canada, ca și în SUA, instituția insolvenței este o problemă de jurisdicție federală. Adică, procedurile de insolvență în Canada sunt reglementate de următoarele două legi:

- 1) the Bankruptcy and Insolvency Act (BIA);
- 2) Companies Creditors Arrangement Act (CCAA).

Atât în conformitate cu prevederile BIA, cât și cu cele ale CCAA, debitorii sunt obligați să întocmească un bilanț extins care să conțină informații referitoare la valoarea justă a activelor, valoarea activelor gajate, cât și valoarea estimată disponibilă a creanțelor negarantate (Haskin și Haskin, 2012) [7]. Informațiile din bilanț reprezintă un instrument important pentru ca instanțele de judecată, creditorii și publicul larg să evalueze imediat care este situația financiară reală a debitorului și în ce măsură vor fi soluționate creanțele acestora.

În ceea ce privește reglementările contabile la entitățile de interes public, GAAP canadian este convergent cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), ceea ce înseamnă că nu există reglementări contabile separate pentru companiile aflate în proces de insolvență.

Cazul Republicii Ceha

În Republica Cehă există mai multe reglementări contabile, cel mai relevant fiind Legea Contabilității (Accounting Act) [3]. Totuși, acest document nu conține aproape niciun fel de cerințe specifice cu privire la modul de ținere a contabilității și/sau modul de raportare în cazul companiilor care au intrat în procedură de insolvență.

Al doilea act normativ în domeniul contabilității este Decretul de contabilitate (Accounting Decree). Acest document, la fel, nu conține reglementări cu privire la procedurile de insolvență. Dar, există Standardul de contabilitate ceh nr. 21, care reglementează exclusiv modul de ținere a contabilității și/sau modul de raportare pentru companiile care au intrat în procedură de insolvență sau de restructurare. Problema majoră a acestui standard este că nu a fost actualizat din 2004, deși au existat modificări legale majore în Republica Cehă de atunci.

Astfel, putem conchide că reglementările contabile a procedurilor de insolvență din Republica Cehă sunt insuficiente comparativ cu cele din SUA GAAP.

Cazul Slovaciei

Regulile de ținere a contabilității în Slovacia sunt descrise în Legea contabilității slovace [9], care din punct de vedere istoric derivă din aceeași lege ca și cea cehă. Prin urmare, informațiile furnizate în Legea contabilității în ceea ce privește procedurile de insolvență sunt foarte limitate fiind descrise doar sub aspect tehnic. De asemenea, nu se precizează clar că insolvența prin lichidare este un semn clar că ipoteza continuității activității nu mai este valabilă.

Cazul Poloniei

Spre deosebire de Republica Cehă și Slovacia, în Polonia, există diferite acte juridice ce reglementează atât procedeele de insolvență, cât și cele de restructurare. Principala sursă poloneză în acest domeniu este Legea contabilității. Aceasta oferă entităților nu doar recomandări în ceea ce privește modul de abordare al principiului continuității activității, și metoda de evaluare a activelor, dar descrie mai detaliat aspecte specifice procedurilor de insolvență, cum ar fi: inventarierea.

Totuși, standardele de contabilitate ale Poloniei nu solicită, modificarea structurii situațiilor financiare companiilor aflate în proces de insolvență.

Cazul Republicii Moldova

În Republica Moldova, falimentul este reglementat în primul rând de Legea insolabilității Nr. 149 din 29.06.2012 revizuită și intrată în vigoare la 13.07.21[8]. Prin această lege se instituie cadrul juridic și se stabilește procedura colectivă privind satisfacerea creanțelor creditorilor, aplicarea procedurii restructurării sau a falimentului și distribuirea produsului finit. Aici apare pentru prima dată procedura accelerată de restructurare ce presupune activități pre-insolvabilitate care, din păcate, nu se aplică asupra agenților economici aflați deja în proces de insolabilitate.

Am putea menționa că, comparativ cu alte țări emergente, Republica Moldova are un potential legislativ mai bogat, care descriu mai detaliat procedurile ce preced insolabilitatea. Totuși, din punct de vedere contabil, nici una nu subliniază exact valoarea la care patrimoniul ar trebui estimat în momentul de decontare sau înstrăinare a activelor în timpul procesului de lichidare. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017, articolul 25-26 subliniază câteva cerințe în cazul prezentării situațiilor financiare în cazul reorganizării firmei sau a lichidării acesteia și anume ce ține de întocmirea situației financiare și transmiterea bunurilor în proprietatea creditorului în conformitate cu decizia instanței de judecată, dar nici aici nu este specificată valoarea contabilă estimată a creanțelor recuperate, sau cheltuielile privind reorganizarea sau lichidarea firmei. Deci, aceste lacune reprezintă pârghii de lucru privind sporirea eficacității în legile ce reglementează insolabilitatea.

Concluzii

Până în prezent, nu există o legislație unică care poate fi aplicată la nivel internațional. Fiecare țară își modelează prevederile legislative în dependență de nivelul de dezvoltare și transformare structurală a economiei, deși implimentarea unor standarde internaționale ar avea avantajele sale. Autorii au propus spre corelare nivelul de dezvoltare a țării și legislația existentă în acea țară.

Nevoile de informații contabile ale părților la procedura de faliment se referă atât la evaluarea riscului de faliment, la motivele inițierii procedurii judiciare, la alegerea tipului de procedură, cât și la evaluarea anumitor etape ale activităților în cadrul procedurilor judiciare [1].

Legeslația cu privire la insolvabilitate a oricărei țări se referă, în special, la companiile aflate în dificultate financiară. În unele țări (de exemplu, SUA, Republica Cehă, Slovacia, republica Moldova) legea insolvabilității/falimentului reglementează atât procedurile de insolvență, cât și cele de restructurare. Totuși, sunt țări, precum Polonia sau Canada, în care au fost elaborate acte juridice separate pentru reglementarea atât a procedurilor de insolvență, a modului de lichidare a activelor unui debitor, cât și a celor de restructurare judiciară.

Astfel, în toate țările analizate în această cercetare, în afară de SUA, nu există cerințe de modificare sau întocmire a unor situații financiare diferite pentru companiile aflate în proces de lichidare.

Mai mult, ar trebui să indicăm faptul că țările cu o tradiție mai scurtă a economiei de piață (adică Polonia, Republica Cehă și Slovacia) tind să se concentreze asupra aspectelor tehnice ale insolvenței/falimentului, în timp ce țările cu o economie de piață mai tradițională (și anume SUA) se concentrează pe adevăratele aspecte economice ale acestei instituții.

Trecerea în revistă a literaturii de specialitate și analiza reglementărilor legale cu privire la informațiile utilizate în procedurile de faliment în diverse țări din lume indică o abordare diferențiată a rolului informațional al contabilității în cazul falimentului companiei.

Referințe:

1. Apostol, Ciprian (2015), Studiu privind rolul guvernantei corporative în asigurarea transparenței informațiilor financiare. *Audit Financiar*. 2015, Vol. 13 Issue 128, p10-78. 14p.
2. Banca Mondială (2004), *Global Insolvency Law Database – Insolvency Overview – Germany, France, United Kingdom*
3. Bauer, K. and Hospodka, J. (2019). Rules for preparation and publishing of financial statements in bankruptcy and reorganization proceedings – evidence from Poland and the Czech Republic. *Conference proceedings ACFA 2019*. Prague: University of Economics in Prague.
4. Comisia Europeană (2003), *Best Project on Restructuring, Bankruptcy and a Fresh Start*. Final Report of the Expert Group, Bruxelles
5. FASB (2017). *FASB Accounting Standards Codification Notice to Constituents*. (US GAAP). [online]. [cit. 2021.10.03]. Available at: <https://asc.fasb.org/>.
6. Hart, Oliver (1999), *Different approaches to bankruptcy*, Banca Mondială, Washington
7. Haskin, D.L. and Haskin, T.E. (2012). Hierarchy of US GAAP vs. IFRS – the Case of Bankruptcy Accounting. *International Business & Economics Research Journal*. The Clute Institute. <https://doi.org/10.19030/iber.v11i4.6874.ASPE>, §100.52
8. *Legea insolvabilității nr. 149 din 29.06.2012*. Publicat : 14-09-2012 în *Monitorul Oficial Nr. 193-197 art. 663*.
9. Pelák, J. (2018). *Různé role auditora v oblasti insolvence*. In: *Bulletin Komory certifikovaných účetních*. Published 04/2018
10. Ratcliffe, T. and Munter, P. (1991). *Financial reporting under Chapter 11*. The CPA Journal. New York State Society of CPAs.
11. SAFTA, I. L., SABAU (POPA), A. I., MUNTEAN, N. *Bibliometric Analysis of the Literature on Measuring Techniques for Manipulating Financial Statements*. În: *Risks* 2021, 9(7), 123. Disponibil: <https://doi.org/10.3390/risks9070123>
12. Stiglitz, Joseph (2003), *Bankruptcy Laws: Basic Economic Principles*, în volumul „*Resolution of Financial Distress: An International Perspective on the Design of Bankruptcy Laws*”, (ed.: Stijn Claessens, Simeon Djankov), Washington
13. Wessels, B., Markell, B.A., and Kilborn J.J. (2009). *International cooperation in bankruptcy and insolvency matters*. A joint research project of American College of Bankruptcy and Insolvency Institute. New York, NY: Oxford University Press.
14. Westbrook, Jay (2003), *Systemic Corporate Distress: A Legal Perspective*, în volumul „*Resolution of Financial Distress: An International Perspective on the Design of Bankruptcy Laws*”, (ed.: Stijn Claessens, Simeon Djankov), Washington